

Raadsvoorstel

Onderwerp: Toedeling financiële middelen Nationaal Programma Groningen
Datum: 11 december 2019
Agendapunt: 12
Behandeling: Opiniërend en besluitvormend
Portefeuillehouder(s): Kristel Rutgers
Steller: Hans Veldhuis h.veldhuis@hethogeland.nl

1. Samenvatting

Voor Nationaal Programma Groningen is een startkapitaal van 1,15 miljard euro beschikbaar gesteld. Hiervan is 345 miljoen gereserveerd voor speciale programma's zoals bewonersinitiatieven, erfgoedprogramma, zorgprogramma en het toekomstbeeld 2040, maar ook voor uitvoeringkosten en projecten in 2018. De overige 805 miljoen euro is beschikbaar voor de uitvoering van thematische en lokale programmaplannen die de provincie en gemeenten in het aardbevingsgebied samen met Groningers gaan opstellen. De helft van deze 805 miljoen wordt beschikbaar gesteld voor plannen die de komende vier jaar worden uitgevoerd, over de andere helft volgt na de evaluatie in 2023 een besluit. Het belangrijkste principe achter het beschikbaar stellen van de middelen is dat het geld gaat naar de ambities van Nationaal Programma Groningen die het zwaarste wegen. In het programmakader is aangegeven dat het verbeteren van de brede welvaart en het imago het hoofddoel is en dat we dat willen bereiken via vier ambities: 1) economie 2) leefbaarheid, 3) natuur en klimaat en 4) werken en leren. De eerste twee ambities wegen zwaarder dan de laatste twee. Het verschilt per ambitie welke overheid daarop de meeste invloed heeft. Voor bijvoorbeeld economie kan de provincie meer betekenen dan gemeenten, terwijl zij de dominante speler op het gebied van leefbaarheid zijn. Om dit te bepalen zijn aan de zwaarte van de ambitie en de verschillen in beïnvloeding wegingsfactoren toegekend. Op basis hiervan is bepaald dat iets minder dan de helft van het geld wordt toegedeeld aan de provincie voor het thematische programmaplan en iets meer dan de helft aan de gemeenten voor lokale programmaplannen. Ook in het totaalbedrag voor lokale programmaplannen van gemeenten is een onderscheid gemaakt. In de bestaansreden voor Nationaal Programma Groningen is als zwaarste meegenomen de 'aardbevingsproblematiek'. Daarnaast weegt ook de 'sociale veerkracht' van een gemeente mee, aangezien deze grote impact heeft op de leefbaarheid. Gemeente Het Hogeland heeft in 2019 € 15.000.000,-- van Nationaal Programma Groningen ontvangen voor haar (centrum)plannen in Bedum, Winsum, Uithuizen, Uithuizerveen en Wehe den Hoorn en krijgt op basis van de toedelingssystematiek voor de aankomende vier jaar een bedrag van € 22.500.000,--.

2. Gevraagd of voorgesteld besluit

Het voorstel aan de gemeenteraad is om in te stemmen met de financiële opbouw van Nationaal Programma Groningen.

3. Inleiding

3.1 Aanleiding

Op 4 november jl. heeft het bestuur van Nationaal Programma Groningen ingestemd met een voorstel over de toedeling van middelen. In het document 'Financiële opbouw Nationaal Programma Groningen' staan de stappen en de uitkomst van het proces beschreven. De leden van raden en Staten zijn op 25 november 2019 tijdens een **informatieve** bijeenkomst in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen over dit document. Het voorstel voor toedeling van middelen zoals dat nu voorligt is een financiële uitwerking van het programmakader Nationaal Programma Groningen.

3.2 Bevoegdheid raad

Het college van B&W legt het document 'financiële opbouw van Nationaal Programma Groningen' inclusief een aanbiedingsbrief nu voor aan uw raad, met het voorstel in te stemmen. De legitimatie voor de besluitroute staat verwoord in artikel 5.4. van de bestuursovereenkomst Nationaal Programma Groningen.

3.3 Wettelijk of beleidskader

Het document 'Financiële opbouw Nationaal Programma Groningen' is de financiële uitwerking van de bestuursovereenkomst en het programmakader.

3.4 Historische context

Zoals bekend is door de gemeenteraden en Provinciale Staten een bestuursovereenkomst vastgesteld, gecompleteerd met een nadere uitwerking in het document 'een programma dat groeit'. In de raadsvergadering van 10 juli 2019 is in de gemeenteraad van Het Hogeland gesproken over de startnotitie met daarin beschreven de aanpak, het proces en de planning voor Het Hogeland, alsmede over het concept Programmakader en heeft u uw kaders gesteld. Op 29 juni en 10 september zijn er bijeenkomsten georganiseerd voor alle betrokken gemeenteraden en Provinciale Staten over het concept Programmakader. Het bestuur heeft de definitieve versie van het Programmakader vastgesteld in haar vergadering op 19 september 2019 en op 3 oktober 2019 aangeboden aan de betrokken besturen. In uw vergadering van 27 november 2019 heeft uw raad ingestemd met de definitieve versie van het programmakader.

4. Beoogd resultaat (of effect)

In het Programmakader is aangegeven dat het verbeteren van de brede welvaart het hoofddoel is en dat we dat willen bereiken via vier ambities: 1) economie 2) leefbaarheid, 3) natuur en klimaat en 4) werken en leren.

Het resultaat van het document 'Financiële opbouw Nationaal Programma Groningen' is dat er financiële duidelijkheid komt voor de provincie Groningen en gemeenten. Eerst dan zijn zij in staat de verantwoordelijkheid te nemen om respectievelijk een thematisch en lokaal programmaplan op te stellen. Een programmaplan dat zich richt op te stellen doelen en past bij één of meerdere ambities en de brede welvaart bevordert. Het thematische programmaplan richt zich vooral op de ambities die een gemeentegrens overstijgt. Een lokaal programmaplan richt zich op de eigen gemeente. Doordat de ambities als benoemd in het Programmakader zowel een lokale als regionale dimensie hebben, zal synergie ontstaan tussen de lokale en thematische programmaplannen en kunnen thema's aan elkaar gekoppeld worden.

Voor thematische en lokale programmaplannen is de komende tien jaar 805,2 miljoen euro beschikbaar. Dit is het bedrag dat overblijft nadat de al bestemde onderdelen (zie hoofdstuk 4) van het startkapitaal van 1,15 miljard euro afgetrokken zijn. Tot 2023 wordt 50% (402,5 miljoen euro) van het totale budget beschikbaar gesteld voor de thematische en lokale programmaplannen van de zes overheden (op dit moment nog acht, na de vorming van de gemeente Eemsdelta zes). In 2023 wordt het programma geëvalueerd en wordt de overige 50% bestemd. Bij de herijking in 2023 geldt als uitgangspunt dat er voor elke gemeente in ieder geval 50% van het bedrag, dat in de eerste periode is toegedeeld, ook in de tweede periode beschikbaar komt. Uit het budget van 402,5 miljoen euro worden ook de projecten gefinancierd die vanaf maart 2019 door gemeenten en provincie zijn ingediend en door het bestuur zijn goedgekeurd. Hiervoor was per gemeente en voor de provincie 15 miljoen euro beschikbaar.

In hoofdstuk 2 van het document wordt toegelicht welke stappen genomen zijn om te bepalen voor welk deel van het beschikbare budget de provincie de verantwoordelijkheid draagt en voor welk deel de gemeenten. Hierbij is uitgegaan van een verdeling aan de hand van de prioritering van de vier ambities van Nationaal Programma Groningen en de verantwoordelijkheidsverdeling voor deze ambities over de overheidslagen.

Een deel van de middelen is reeds gekoppeld aan een aantal **speciale** programma's (zie hoofdstuk 4) die ook bijdragen aan de ambities van Nationaal Programma Groningen. Voor het vervolg op het huidige erfgoedprogramma is 20 miljoen euro gereserveerd met een cofinancieringseis van 50%. Voor het zorgprogramma is 40 miljoen euro als cofinanciering gereserveerd voor de uitvoering van de zorgvisie *bevingsbestendige zorg*. Voor het programma bewonersinitiatieven is 25 miljoen euro gereserveerd. Voor het toekomstbeeld 2040 is 100 miljoen euro gereserveerd. In 2018 is reeds 117,5 miljoen toegekend aan projecten en 42,5 miljoen voor de uitvoeringskosten gedurende de looptijd van het programma. (zie hoofdstuk 4)

5. Toelichting

5.1 Argumenten/motivering

Gemeente Het Hogeland is verantwoordelijk voor het opstellen van haar eigen lokale programmaplan. Zij gaat dit doen in participatie met de samenleving. Nationaal Programma Groningen biedt op lokaal niveau een uitgelezen kans om een inhoudelijke impuls te geven aan de leefbaarheid in onze gemeente.

In hoofdstuk 2 wordt uitgelegd dat 229,5 miljoen euro voor de lokale programmaplannen is gereserveerd. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe dit budget is verdeeld over de verschillende gemeenten in het aardbevingsgebied. Bij het toewijzen van het budget is gekeken naar een set van objectieve omgevingsindicatoren, vergelijkbaar met de wijze van toedeling middelen in het provincie- en gemeentefonds. Ze zijn onderverdeeld in twee categorieën: 1. Spreiding bevingsproblematiek over het gebied en 2. Relatieve veerkracht van het gebied (zie hoofdstuk 3 van het document)

In een deel van het gebied van Nationaal Programma Groningen is sprake van een vitale economie en groei, bij een ander deel is juist sprake van krimp. Het gevolg hiervan is dat de aardbevingsproblematiek (schade en versterken) bij een deel van de Groningers extra impact heeft op de leefbaarheid van de inwoners. Daarom wordt er, naast de spreiding van de bevingsproblematiek, ook rekening gehouden met de spreiding van sociale achterstand en

krimp. Dit is gedaan door te kijken naar gezondheid, bevolkingsontwikkeling en de inkomens van de huishoudens.

Op basis hiervan is het bestuur tot een verdeling van middelen gekomen. (zie hoofdstuk 3)
Voor gemeente Het Hogeland betekent dit dat we 16,3 % van de middelen voor lokale programmaplannen beschikbaar krijgen. Dat vertegenwoordigt een bedrag van
€ 37.500.000,-- voor de aankomende vier jaar, onder aftrek van de reeds beschikbaar gestelde middelen van totaal € 15.000.000,-- in 2019.

5.2 Risico's

n.v.t.

6. Financiële aspecten en wijze van dekking

Voor gemeente Het Hogeland is 16,3 % van de middelen voor lokale programmaplannen beschikbaar gesteld. Dat vertegenwoordigt een bedrag van € 37.500.000,-- voor de aankomende vier jaar, onder aftrek van de reeds beschikbaar gestelde middelen van totaal € 15.000.000,-- in 2019.

7. Inbreng belanghebbenden

n.v.t.

8. Vervolgtraject

8.1 Uitvoering

Het belangrijkste uitgangspunt is dat het toegewezen geld besteed wordt aan de projecten in een programmaplan, die bijdragen aan de ambities van Nationaal Programma Groningen met het grootste effect op het bereiken van brede welvaart en imagoverbetering. De bedragen in dit document geven aan hoeveel geld er gereserveerd wordt voor een bepaalde overheid. De programmaplannen en onderliggende projecten moeten eerst goedgekeurd worden door het bestuur op basis van onafhankelijk advies. Vervolgens stellen de raden en Staten het programmaplan vast, voordat de budgetten daadwerkelijk uitgegeven kunnen worden. Hiermee wordt geborgd dat de programmaplannen en projecten voldoen aan de zes randvoorwaarden (participatie, integraliteit, proportionaliteit, samenhang, toekomstbestendigheid en cofinanciering) zoals deze opgenomen zijn in het programmakader. Bovendien is er sprake van continue monitoring en zal een onafhankelijke partij Nationaal Programma Groningen jaarlijks evalueren. Komen daar verbeterpunten uit dan is het mogelijk dat de uitvoering wordt bijgestuurd. Dit kan gevolgen hebben voor de middelen die beschikbaar gesteld zijn. De toewijzing van de budgetten is slechts een middel om deze omvangrijke kans voor Groningen zo goed mogelijk te verzilveren. Nationaal Programma Groningen heeft zich niet tot doel gesteld om het startkapitaal zo 'eerlijk' mogelijk te verdelen. Wel om het zo toe te passen dat een maximaal effect gehaald wordt, door eraan bij te dragen dat kansrijke projecten in samenhang uitgevoerd worden en elkaar versterken. Voor alle partijen ligt juist daarin de uitdaging en de opdracht. De belangrijkste kracht van Nationaal Programma Groningen is dat het een buitengewoon perspectiefvolle operatie van, door en voor Groningers is. Het biedt ongekende mogelijkheden om de brede welvaart van de Groningers structureel te verbeteren, op basis van glasheldere ambities. Dit programma geeft de ruimte voor een aanzienlijke impuls aan de leefbaarheid en de economie van Groningen. Een stevige opgave die de komende tien jaar in gezamenlijkheid moet worden uitgevoerd.

8.2 Tijdspad

Over de planning van het lokale programmaplan Het Hogeland bent u geïnformeerd in het raadsvoorstel programmakader Nationaal Programma Groningen dat u op 27 november 2019 heeft besproken. Wijziging in bestuurlijke uitgangspunten, de gewenste afstemming en samenhang van alle programmaplannen en de onafhankelijke toetsing kan betekenen dat deze planning wellicht nog zal moeten worden bijgesteld.

8.3 Communicatie

Voor Nationaal Programma Groningen is een startkapitaal van 1,15 miljard euro beschikbaar gesteld. Hiervan is 345 miljoen gereserveerd voor speciale programma's zoals bewonersinitiatieven, erfgoedprogramma, zorgprogramma en het toekomstbeeld 2040, maar ook voor uitvoeringskosten en projecten in 2018. De overige 805 miljoen euro is beschikbaar voor de uitvoering van thematische en lokale programmaplannen die de provincie en gemeenten in het aardbevingsgebied samen met Groningers gaan opstellen. De helft van deze 805 miljoen wordt beschikbaar gesteld voor plannen die de komende vier worden uitgevoerd, over de andere helft volgt na de evaluatie in 2023 een besluit. Het belangrijkste principe achter het beschikbaar stellen van de middelen is dat het geld gaat naar de ambities van Nationaal Programma Groningen die het zwaarste wegen. In het programmakader Nationaal Programma Groningen is aangegeven dat het verbeteren van de brede welvaart en het imago het hoofddoel is en dat we dat willen bereiken via vier ambities: 1) economie 2) leefbaarheid, 3) natuur en klimaat en 4) werken en leren. De eerste twee ambities wegen zwaarder dan de laatste twee. Het verschilt per ambitie welke overheid daarop de meeste invloed heeft. Voor bijvoorbeeld economie kan de provincie meer betekenen dan gemeenten, terwijl zij de dominante speler op het gebied van leefbaarheid zijn. Om dit te bepalen zijn aan de zwaarte van de ambitie en de verschillen in beïnvloeding wegingsfactoren toegekend. Op basis hiervan is bepaald dat iets minder dan de helft van het geld wordt toegedeeld aan de provincie voor het thematische programmaplan en iets meer dan de helft aan de gemeenten voor lokale programmaplannen. Ook in het totaalbedrag voor lokale programmaplannen van gemeenten is een onderscheid gemaakt. In de bestaansreden voor Nationaal Programma Groningen is als zwaarste meegenomen de 'aardbevingsproblematiek'. Daarnaast weegt ook de 'sociale veerkracht' van een gemeente mee, aangezien deze grote impact heeft op de leefbaarheid. Gemeente Het Hogeland heeft in 2019 € 15.000.000,- van Nationaal Programma Groningen ontvangen voor haar (centrum)plannen in Bedum, Winsum, Uithuizen, Uithuizemeeden en Wehe den Hoorn en krijgt op basis van de toedelingssystematiek voor de aankomende vier jaar een bedrag van € 22.500.000,-. Het voorstel aan de gemeenteraad is om in te stemmen met de financiële opbouw van Nationaal Programma Groningen.

8.4 Evaluatie

Evaluatie van Nationaal Programma Groningen is voorzien in 2023.

Bijlagen:

1. Concept raadsbesluit
2. Aanbiedingsbrief Financiële opbouw NPG
3. Notitie Financiële opbouw NPG

Achterliggende documenten:

n.v.t.

Winsum, 4 december 2019

Burgemeester en wethouders van de gemeente Het Hogeland,

Gemeentesecretaris,

Burgemeester,

Paul van Vilsteren

Henk Jan Bolding